

GENDERSENSITIEF HANDELEN BIJ HUISELIJK GEWELD

HANDREIKING VOOR CASUSBESPREKING



COLOFON

Auteur(s): Saskia Daru (Movisie), Jamila Mejdoubi (Atria), Katrien de Vaan (Regioplan), Anouk Visser (Movisie)

Utrecht, mei 2016

Bestellen: www.movisie.nl

Vormgeving: Ontwerpburo Suggestie & ilusie



kennis en aanpak van
sociale vraagstukken



Deze publicatie is het resultaat van het project 'follow-up genderscan', een samenwerking tussen Regioplan, Movisie en Atria.

In het kader van dit project zijn vier publicaties geproduceerd:

- Voorbij vooroordelen en stereotypes: gender en partnergeweld in de praktijk
- Huiselijk geweld verklaard vanuit genderperspectief: literatuurstudie
- Gendersensitief handelen bij huiselijk geweld: wat doet de gemeente
- Gendersensitief handelen bij huiselijk geweld: handreiking voor casusbespreking

Deze publicatie is mogelijk gemaakt door financiële ondersteuning van de ministeries van OCW, VWS en V&J



Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

INHOUDSOPGAVE

GENDERSENSITIEF HANDELEN BIJ HUISELIJK GEWELD: HANDREIKING VOOR CASUSBESPREKING	4
Is deze handreiking van meerwaarde voor mij?	4
Wanneer werk ik gendersensitief?	4
Hoe pak ik deze casusbespreking aan met mijn team?	5
Analyse van het geweld	5
Risicofactoren en afhankelijkheden	8
Gendersensitief handelen: wat betekent uw analyse voor uw handelen?	10
CASUSSEN	12
Casus 1	13
Casus 2	14
Casus 3	16
Casus 4	18

De toolkit huiselijk geweld bestaat uit vier delen

- Wilt u weten hoe gender speelt binnen huiselijk geweld en wat dat betekent voor uw praktijk als professional, dan leest u 'Voorbij stereotypes en vooroordelen'
- Wilt u meer weten over huiselijk geweld in de literatuur, lees dan de literatuurstudie
- Wilt u aan de slag met uw team? Gebruik de handreiking casusbespreking om visie te ontwikkelen en samen meer gendersensitief te gaan handelen
- Wilt u het beleid rond huiselijk geweld in uw gemeente meer gendersensitief maken, gebruik de handreiking voor gemeenten.

GENDERSENSITIEF HANDELEN BIJ HUISELIJK GEWELD

Handreiking voor casusbespreking

Gendersensitiviteit hoort bij een professionele effectieve aanpak van huiselijk geweld. Met deze handreiking en bijbehorende casussen kunnen teams met elkaar in gesprek over gender en huiselijk geweld. Het doel is dat zij gender herkennen in hun werk en ermee weten om te gaan.

IS DEZE HANDREIKING VAN MEERWAARDE VOOR MIJ?

Speelt u een rol in het voorkomen en aanpakken van huiselijk geweld? Dan kan deze handreiking gebruikt worden bij reguliere intervisie binnen uw organisatie. En bij overleggen waar de zorg- en veiligheidsketens samen komen, zoals in het Veiligheidshuis. Gebruik de handreiking in het kader van deskundigheidsbevordering. Of om te achterhalen waar professionals vastlopen, waar ze behoefte aan hebben en of er sprake is van handelingsverlegenheid.

WANNEER WERK IK GENDERSENSITIEF?

U werkt gendersensitief wanneer u een case met huiselijk geweld bekijkt met daarbij aandacht voor genderrollen. U besteedt in dat geval aandacht aan het effect van rolpatronen, wederzijdse verwachtingen en afhankelijkheden. U kijkt naar dit effect op individuen en de manier waarop ze naar elkaar en zichzelf kijken. U kijkt naar de druk die de maatschappij en sociale netwerken op partnerrelaties kunnen leggen. En naar de relatie die dat alles heeft met het geweld in het gezin.

VOORBEELD:



Bij het inschatten van risico's kijkt u naar de mate van afhankelijkheid tussen de partners. Zo schat u in of iemand de mogelijkheid heeft om een onveilige situatie te verlaten. U vraagt zichzelf af: is die inschatting hetzelfde bij een man of een vrouw? Bij het organiseren van zorg kijkt u naar de rol die ouderschap speelt in de relatie: is het een manier om macht uit te oefenen? Speelt daarbij de verwachting van de familie of de maatschappij een rol? Voelt iemand zich vrij om moederschap of vaderschap anders in te vullen? Bij het verlenen van hulp bent u zich bewust van verschillen in het risico dat mannen en vrouwen lopen en de mate van traumatisering die ze van geweld oplopen. U bent zich bewust van uw eigen opvattingen rond gender en de manier waarop uw opvoeding, omgeving en ervaring uw handelen kleuren. Doordat u op deze manier uw genderbril op zet, gaat u op een andere manier in gesprek met de cliënt(en). U krijgt dan meer informatie, waardoor u met de cliënt geweld op een meer duurzame manier kunt stoppen.

HOE PAK IK DEZE CASUSBESPREKING AAN MET MIJN TEAM?

Een gesprek voeren over gender is niet zo makkelijk, daarom geven we hieronder handvatten. Natuurlijk kunt u er ook stukjes uit gebruiken. U kunt een paar korte sessies als onderdeel van een regulier overleg inplannen, of er een speciale themamiddag van maken. Achterin treft u vier casussen. U kunt ze alle vier bespreken (bijvoorbeeld in vier groepjes) of er eentje uitkiezen. U kunt ook een eigen casus gebruiken. De casussen komen uit de praktijk en zijn door verschillende professionals in de zorg- en veiligheidsketen aangevuld.

Verdeel de volgende rollen:

- De **gespreksleider** bereidt de bespreking voor en bewaakt de voortgang.
- Tip: lees de literatuurstudie en de brochure over gender en huiselijk geweld goed door!
- De **waarnemer** let op het proces en geeft de groep terug wat hij of zij ziet gebeuren
- De overige teamleden zijn **deelnemers**.

Elke deelnemer heeft de casussen en de vragen nodig om in te vullen. Daarnaast heeft u mogelijk behoefte aan flip-overs, stiften en geeltjes.

Hieronder treft u drie onderdelen die u na elkaar in één of meerdere sessies kunt behandelen:

- 1. Analyse van het geweld**
- 2. Risicofactoren en afhankelijkheden**
- 3. Gendersensitief handelen**

ANALYSE VAN HET GEWELD

In dit eerste onderdeel gaan we op zoek naar hoe gender speelt in de analyse van het geweld in de casussen. Kies één van de casussen, of verdeel de casussen over meerdere kleine groepjes.

Leidt de bespreking in door stil te staan bij:

- **Wat is gender?**
De term sekse wordt gebruikt om te verwijzen naar het biologische verschil tussen mannen en vrouwen. In deze brochure hanteren we het begrip gender, dat betrekking heeft op de sociaal-culturele rollen die aan de seksen gekoppeld zijn, en de verschillen in macht die daaruit voortvloeien. Begrippen rond mannelijkheid en vrouwelijkheid zijn ook sterk verbonden aan de kijk die we als maatschappij hebben op homoseksualiteit en transgenders en hun relaties. Laat deelnemers zelf ook voorbeelden geven van hoe zij gender zien en herkennen.
- **Waarom hebben we dit gesprek?**
De vraag is of we gendersensitief werken: houden we voldoende rekening met de verschillende rollen, wederzijdse verwachtingen en afhankelijkheden? We willen dat samen onderzoeken en denken dat we door het gezamenlijk te bespreken komen tot gezamenlijke ideeën of in ieder geval een inhoudelijke discussie. Hoe dan ook willen we werken aan ‘beter kijken’ en daardoor effectiever handelen.

Stap 1: Zelf casus lezen en schema vullen (tijd: 10 minuten)

Stap 2: Bespreken observaties, wat is anders, wat is hetzelfde (tijd: 30 minuten)

Voor de gespreksleider:

In alle casussen kun je fases onderscheiden. Bijvoorbeeld: een eerste melding, hulpverlening komt op gang, terugval of tweede melding, strafrechtelijke afhandeling. Bekijk van te voren of de casus die je wil gaan bespreken zulke logische fases kent en of het handig is om de casus in onderdelen te bespreken.

Ga met elkaar na: hoe speelt gender in de bovenstaande analyse een rol?

Denk aan

- Individueel / zelfbeeld
- Relatie / beeld en verwachtingen van elkaar / relatiepatronen
- Sociale omgeving / maatschappelijke druk om te voldoen aan rolpatronen
- Denk ook aan: mannelijkheid – vrouwelijkheid / Vaderschap - moederschap

Voorbeeld discussievragen:

Speelt gender een rol in de manier waarop de betrokkenen naar zichzelf, naar de ander en hun situatie kijken?

Speelt gender een rol in hoe de hulpverleners te werk gaan?

Stel dat in dit geval de rollen waren omgedraaid, zou u dan dezelfde analyse maken?

Wat voor vragen zou u stellen, om een vollediger beeld te krijgen.

INVULSCHEMA: lees de casus en vul in:

NR	Analyse van het geweld Bespreek welke analyse van het geweld gemaakt wordt in de casusbeschrijving	Observatiepunten	Vul in
1	Type geweld: wie pleegt geweld tegen wie?	Is er sprake van eenzijdig of tweezijdig geweld? Hoe stelt u dat vast? Welke waarde hecht u aan welk geweld? Op welke manier uit het geweld zich? Gaat het om uitbarstingen of controlegedrag? Speelt hier machtsverschil? Dwingt de één de ander?	
2	Vorm van het geweld	Is er sprake van fysiek geweld, psychisch geweld of seksueel geweld? Wat zou er, denkend vanuit uw eigen ervaring, kunnen spelen en wat moet u dus meenemen in het nader onderzoek?	
3	Ernst van het geweld: frequentie van het geweld, duur van het geweld, gevolgen van het geweld	Hoe zien de verschillende betrokkenen en hulpverleners de ernst van het geweld? Waar wordt dat door bepaald? Hoe speelt de veiligheid van kinderen een rol? En van het volwassen slachtoffer? Is er kans op herhaling?	

RISICOFACTOREN EN AFHANKELIJKHEDEN

In dit tweede onderdeel gaan we op zoek naar hoe gender speelt bij risicofactoren van het geweld in de casussen en de afhankelijkheden die spelen. Kies één van de casussen, of verdeel de casussen over meerdere kleine groepjes.

Als dit onderdeel los van de analyse van het geweld wordt georganiseerd, staat u nogmaals stil bij wat gender is. Bijvoorbeeld door kort een rondje te maken naar aanleiding van de vraag: hoe kwam je gender tegen in de casussen huiselijk geweld van de afgelopen week?

Sta ook weer even stil bij: Waarom hebben we dit gesprek?

De vraag is of we gendersensitief werken: houden we voldoende rekening met de verschillende rollen, wederzijdse verwachtingen en afhankelijkheden? We willen dat samen onderzoeken en denken dat we door het gezamenlijk te bespreken komen tot gezamenlijke ideeën of in ieder geval een inhoudelijke discussie. Hoe dan ook willen we werken aan 'beter kijken' en daardoor effectiever handelen.

Stap 3: Zelf schema vullen (tijd: 10 minuten)

Stap 4: Bespreken observaties, wat is anders, wat is hetzelfde (tijd: 30 minuten)

Voor de gespreksleider

Ga na: hoe speelt gender in de bovenstaande analyse een rol?

Denk aan

- Individueel / zelfbeeld
- Relatie / beeld van en verwachtingen van elkaar / relatiepatronen
- Sociale omgeving / maatschappelijke druk om te voldoen aan rolpatronen

Denk ook aan: Mannelijkheid - vrouwelijkheid / Vaderschap - moederschap

Eventueel zou je hier de deelnemers kunnen **uitnodigen om de literatuurstudie en/of de brochure "Voorbij vooroordelen en stereotypen: gender en partnergeweld" te lezen** die ook deel uitmaakt van de toolkit waar deze gespreksleidraad ook deel van uitmaakt.

Voorbeeld discussievragen:

Speelt gender een rol in de risicofactoren die je in de casus aantreft? Hoe ziet de link tussen de risicofactoren en gender er uit?

Hoe beïnvloeden afhankelijkheden de mogelijkheden tot handelen van de betrokkenen?

Speelt gender een rol in hoe de hulpverleners te werk gaan?

Stel dat in dit geval de rollen waren omgedraaid, zou u dan dezelfde analyse maken?

Wat voor vragen zou u stellen, om een volledig beeld te krijgen, ook van hoe gender hier speelt?

INVULSCHEMA: lees de casus en vul in:

NR	Analyse van risicofactoren Bespreek welke risicofactoren u in de casusbeschrijving ziet	Observatiepunten	Vul in
4	(Gezamenlijke) kinderen	Is dit een risicofactor? Indien ja, op welke wijze?	
5	Zorgtaken	Is dit een risicofactor? Indien ja, op welke wijze?	
6	(Multi-)problematiek zoals werkloosheid, verslaving	Is dit een risicofactor? Indien ja, op welke wijze?	
7	Gedragsproblematiek zoals persoonlijkheidsstoornissen	Is dit een risicofactor? Indien ja, op welke wijze?	
8	Veranderingen in de relatie; willen scheiden / nieuwe vriend/ vreemdgaan	Is dit een risicofactor? Indien ja, op welke wijze?	
9	Ziet u nog andere risicofactoren?	Welke?	

NR	Analyse van afhankelijkheden Bespreek welke afhankelijkheden u in de casusbeschrijving ziet	Observatiepunten	Vul in
10	Economische (financiële) afhankelijkheden	Denk aan kostwinnersstatus, carrièremogelijkheden Is deze afhankelijkheid problematisch?	
11	Afhankelijkheid woning	Is deze afhankelijkheid problematisch?	
12	Afhankelijkheid partner in verblijfsrecht	Is deze afhankelijkheid problematisch?	
13	Afhankelijkheid van zorg en ondersteuning	Denk aan mantelzorg. Is deze afhankelijkheid problematisch?	
14	Afhankelijkheid in sociale contacten en netwerk	Denk aan taalbarrières, fysieke beperkingen. Is deze afhankelijkheid problematisch?	

GENDERSENSITIEF HANDELEN: WAT BETEKENT UW ANALYSE VOOR UW HANDELEN?

Als we met elkaar meer begrijpen van het kijken door een genderbril naar casussen huiselijk geweld, betekent dat dan ook iets voor ons handelen? Eerst kijken we naar de casus(sen) om er achter te komen hoe gender speelt in de verschillende fases van de casus. Hoe zou de casus er uit zien als er juist meer of juist minder gekeken was door een genderbril? En vervolgens gaan we nadenken over ons eigen handelen.

Kies één van de casussen, of verdeel de casussen over meerdere kleine groepjes.

Als dit onderdeel los van de analyse van het geweld wordt georganiseerd, sta je nogmaals stil bij wat gender is.

Sta ook weer even stil bij: Waarom hebben we dit gesprek?

De vraag is of we gendersensitief werken: houden we voldoende rekening met de verschillende rollen, wederzijdse verwachtingen en afhankelijkheden? We willen dat samen onderzoeken en denken dat we door het gezamenlijk te bespreken komen tot gezamenlijke ideeën of in ieder geval een inhoudelijke discussie. Hoe dan ook willen we werken aan 'beter kijken' en daardoor effectiever handelen.

Wat zou anders kunnen in de casusaanpak?

(tijd in groepjes: 20 minuten, bespreking 10 minuten)

Doel: Wat kan er anders? Wanneer kan het anders? Door wie kan het anders?

Werkvorm:

- Bespreek in kleine groepjes hoe jullie aankijken tegen de casus met behulp van de onderstaande vragen.
- Koppel terug vanuit elk groepje wat er is opgeschreven op de onderstaande 4 procesmomenten. Vul alleen aan waar nieuwe zaken naar voren komen.

Als u nadenkt over hoe de casus verloopt, zou u dan kunnen nagaan hoe er gehandeld is en hoe dat eventueel anders had gekund?

1. Bij de eerste melding: Welke informatie is ingewonnen? Zou er meer of andere informatie van belang zijn geweest?
2. Bij het eerste handelen in een crisismoment: Zou de dreiging anders bepaald/geanalyseerd zijn als men een genderbril op had gehad?
3. Bij het treffen van veiligheidsmaatregelen: Zou de keuze van maatregelen anders zijn geweest als de professionals een genderbril op hadden gezet?
4. Bij het bepalen van zorg: Zou gender een effect hebben op de keuze voor wie er hulp wordt georganiseerd, met welke intensiteit, etc.?

Voor de gespreksleider:

Bespreek met de groepjes wat er gelijk is in wat ze benoemen en wat verschillend.

Maakt het iets uit welke professional betrokken is?

En of dat een man of vrouw is?

Hoe zit dat in ons eigen werk? Hoe zien ketenpartners dit?

(tijd: individueel: 10 minuten; groeperen en prioriteren: 20 minuten; afsluiten met ansichtkaart 5 minuten)

Doel: Bepalen wat er in de casus toepasselijk is voor het eigen werk. Gezamenlijke afspraken over hoe te handelen.

Introductievraag: Speelt je eigen gender een rol in je werk?

Werkvorm:

- Individueel opschrijven op geeltjes: “wat ga ik minder doen”, “wat ga ik meer doen”.
- Bundelen en groeperen van de uitkomsten op twee grote vellen:

Groot vel 1: gezamenlijke voornemen tot verandering:

“gendersensitief handelen betekent voor ons...”

Groot vel 2; Wat zou er in de samenwerking met anderen moeten veranderen

“wat we in de samenwerking / keten anders zouden willen...”

- Elke deelnemer maakt voor zichzelf ook een ‘ansichtkaart’:

“gendersensitief handelen betekent voor mij...”

Tot slot: Evaluatie

Doel: bepalen of deze werkvorm - en in welke mate - heeft bijgedragen aan het bekijken en analyseren van casussen met een genderbril op.

Wat zijn de goede punten en verbeterpunten?

Werkvorm: na de casusbespreking ieder individueel een evaluatieformulier laten invullen. Eventueel de uitkomsten gezamenlijk bespreken in een overleg.

CASUSSEN

OM TE GEBRUIKEN BIJ HET GESPREK
OVER GENDER EN HUISELIJK GEWELD



CASUS 1

Echtpaar (man en vrouw) en drie kinderen: zoon (14), dochter (12), zoon (7). Mevrouw doet een telefonische melding bij de politie van bedreiging en huiselijk geweld: ze geeft aan dat ze wil scheiden. Toen ze dit aan haar man vertelde, heeft hij haar meermalen met de vuist in haar gezicht en op haar lichaam geslagen. Ze is uit huis gevlucht naar haar ouders en heeft daar de politie gebeld.

De meldkamer stuurt een politievoertuig naar het adres waar de vrouw verblijft. De twee agenten horen daar het verhaal van de vrouw aan. Ze is bang dat haar man haar weer iets aan doet, vooral omdat ze verteld heeft dat ze een nieuwe vriend heeft. De kinderen zijn bij hun vader gebleven: de vrouw verwacht niet dat hij de kinderen iets zal aandoen, maar ze is wel bang dat hij de kinderen van haar afneemt. Ook durft ze geen aangifte te doen.

De politie stelt ambtshalve een nader onderzoek in. Meneer wordt aangehouden en overgebracht naar het bureau van politie. Na voorgeleiding bij de hulpofficier van justitie wordt hij ingesloten en op een later tijdstip nader verhoord. De aangehouden vader wordt aangemeld bij ZSM. Meneer geeft toe mevrouw te hebben geslagen: eenmaal, met de vlakke hand. Volgens zijn verklaring kleinerde mevrouw hem omdat hij geen baan meer heeft. Toen ze aangaf dat ze wilde scheiden en bij haar nieuwe vriend zou gaan wonen, is meneer erg boos geworden. Politie ziet geen directe dreiging voor de kinderen, maar meldt de zaak wel bij Veilig Thuis. Na verhoor wordt meneer heengezonden. De kinderen gaan terug naar huis. Mevrouw verblijft veilig bij haar ouders. Om die reden ziet de politie af van de procedure voor een huisverbod.

De casus wordt getriageerd door Veilig Thuis. In een eerste gesprek komt naar voren dat er vaker lichamelijk geweld heeft plaatsgevonden. Vooral sinds meneer zijn baan is kwijtgeraakt, is het geweld toegenomen. Bovendien heeft meneer opnieuw bedreigingen geuit naar mevrouw toen zij bij haar ouders bleef. Gezien de voorgeschiedenis met huiselijk geweld ziet de vrouwenopvang een acute dreiging en plaatst mevrouw in de noodopvang. De kinderen blijven bij vader.

Mevrouw geeft aan dat ze niet meer bij meneer wil zijn. Maatschappelijk werk wordt ingezet voor empowerment en het vergroten van haar zelfstandigheid (eigen woning en bijstand). AWARE wordt beschikbaar gesteld. Meneer wordt vanwege zijn alcoholverslaving aangemeld voor verslavingszorg bij de reclassering.

Maatschappelijk werk constateert enkele weken later dat mevrouw contact houdt met haar man, ze maakt geen gebruik van AWARE. Mevrouw probeert controle over meneer uit te oefenen: ze geeft aan dat haar man werkloos thuis zit, veel drinkt en dat ze daar niet tegen kan. Als ze er iets van zegt wordt meneer agressief. Mevrouw wil nu rust voor haar en de kinderen, maar in de toekomst wil ze wellicht best met hem verder.

Jeugdzorg wordt voor de kinderen ingeschakeld, omdat zij vaker getuige zijn geweest van het huiselijk geweld. Er zijn vooral zorgen om de oudste zoon, omdat deze het gedrag van vader kopieert (stoere praat en dreigementen) en het voor vader opneemt. Hij ziet zijn moeder als schuldige, omdat zij vader jaloers maakt en kleineert. Meneer en mevrouw blijven contact hebben, ook omwille van de kinderen. Na enige tijd gaat mevrouw terug naar huis en komt niet meer naar de afspraken bij Maatschappelijk Werk.

Voordat het OM een beslissing neemt in deze casus, vraagt de reclassering aan het Veiligheidshuis om een zorgoverleg met alle betrokken hulpverleners (Veilig Thuis, OM, maatschappelijk werk, hulpverlening vanuit de verslavingszorg, jeugdhulpverlening en reclassering) te organiseren. Meneer en mevrouw worden hier ook voor uitgenodigd. Doel van het overleg is om een gezamenlijk plan van aanpak op te stellen om het geweld in het gezin te stoppen. De insteek van de reclassering daarbij is om voor het gehele gezin hulpverlening te starten, al dan niet met dwang en drang.

CASUS 2

DEEL 1

Echtpaar, man (69) en vrouw (43), twee minderjarige zoons en dochter (19). De vrouw meldt zich bij het wijkteam, samen met een van de zoons, omdat ze door haar man in het gezicht is geslagen. Ze vertelt ook dat haar man haren uit haar hoofd heeft getrokken. Mevrouw geeft aan dat dergelijk geweld vaker heeft plaatsgevonden; haar man wordt vaak boos omdat het huis niet goed schoon is, of het eten hem niet smaakt. Vaak zijn de kinderen bij het geweld aanwezig en raken hiervan overstuur.

Omdat de vrouw bereid lijkt tot het doen van aangifte, wordt de politie ingeschakeld. De politie neemt een aangifte van de vrouw op ter zake mishandeling en bedreiging. Naar aanleiding van de aangifte legt de politie contact met de officier van justitie bij de ZSM-locatie van de betreffende politie-eenheid. De officier geeft geen toestemming voor de aanhouding buiten heterdaad, maar adviseert om de verdachte te ontbieden.

De man heeft uit een eerder huwelijk twee dochters die zelfstandig wonen. Een van hen komt met hem mee naar het politiebureau. De verdachte wordt verhoord en op haar verzoek neemt de politie ook een verklaring op van de dochter. Beiden verklaren dat er geen sprake is van fysiek geweld en ontkrachten het verhaal van de vrouw.

Terwijl de man nog aan het bureau verblijft, overlegt de politie met ZSM. Op verzoek van de officier informeert de reclassering bij Veilig Thuis of het gezin daar bekend is. Dit blijkt niet het geval. De officier stelt vast dat er sprake is van een één-tegen-één-verklaring en seponeert de zaak.

De man is ziek en oud, blijkt uit de melding van de politie aan Veilig Thuis. Vanwege de situatie verblijft de man voorlopig bij zijn dochter.

Na afstemming met het wijkteam vindt een familieberaad plaats, waarbij Veilig Thuis aanwezig is. Moeder wil scheiden, maar vader en een van de zoons willen niet dat dit gebeurt. De oudste zoon noemt het een schande dat zijn moeder het gezin in de steek wil laten. Een broer van vader is ook aanwezig en steunt hem in deze mening. Vader wil geen hulp, volgens hem is er geen probleem, behalve dat zijn vrouw wil scheiden. Door Veilig Thuis wordt gekeken of mevrouw met haar dochter en haar jongste zoon bij familie opgevangen kan worden, maar dit is niet mogelijk.

Vervolgens wordt mevrouw doorverwezen naar de opvang, maar daar is niet direct plek: er zijn geen plaatsen beschikbaar in de crisisopvang en ook de HG-plaatsen op de andere locatie zijn vol. Een medewerker van Veilig Thuis belt met de gedragswetenschapper van de opvang, maar omdat er geen acute crisis lijkt te zijn, kan die ook niets doen. Enkele dagen probeert de opvang mevrouw te bellen voor een intake, maar ze is niet bereikbaar. Als ze een paar dagen later bij het maatschappelijk werk langs komt, krijgt ze daar het telefoonnummer van de opvang, zodat ze zelf kan bellen of er plek is.

DEEL 2

Na een jaar krijgt de politie een melding van huiselijk geweld op het betreffende adres. Als de politie ter plekke komt, ligt er kapot servies op de grond in de kamer. Mevrouw heeft zichtbaar letsel aan haar been en haar bril is kapot. De man wordt aangehouden, overgebracht naar het politiebureau en na voorgeleiding bij de hulpofficier van justitie voor nader onderzoek ingesloten. De aangehouden verdachte wordt bij ZSM aangemeld.

Daarnaast wordt de procedure voor het huisverbod gestart. In het RiHG wordt onder andere aangegeven dat de kinderen schrikachtig en huilerig zijn. Mevrouw heeft zich overigens in het afgelopen jaar niet gemeld bij de opvang. Op grond van de uitgevoerde risicotaxatie door de hulpofficier van justitie wordt aan de man een huisverbod opgelegd.

De politie meldt de casus en het opgelegde huisverbod aan Veilig Thuis.

De reclassering begeleidt de uithuisgeplaatste volgens het 10-dagenmodel en doet een kindcheck. De reclassering heeft alle dagen contact met meneer, er is controle of hij zich aan de afspraken houdt en begeleiding. Hierbij wordt het huiselijk geweld telkens weer ter sprake gebracht.

De aangemelde casus wordt in ZSM besproken. Inmiddels blijkt uit het politieonderzoek dat het geweld al ruim een jaar gaande is, dat de kinderen hiervan regelmatig getuige zijn en soms ook worden mishandeld. Op verzoek van de officier van justitie heeft de reclassering contact gehad met Veilig Thuis. Vanuit Veilig Thuis is inmiddels een verder onderzoek gestart naar de veiligheid van de kinderen. Met de reclassering zijn ze van oordeel dat de man voorlopig niet terug kan naar huis.

Vanwege het opgelegde huisverbod en de melding hierover wordt via Veilig Thuis het maatschappelijk werk ingeschakeld om moeder te begeleiden bij de scheiding, het zoeken van een woning en aanvragen van een uitkering. Ook wordt moeder aangemeld voor ambulante hulpverlening, gericht op empowerment. Voor de kinderen wordt een speciaal programma, voor kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld, aangeboden. De reclassering en betrokken hulpverleners stemmen gedurende het huisverbod hun indrukken van de situatie op elkaar af.

CASUS 3

DEEL 1

Bij de politie komt een melding binnen van ernstige bedreiging van een partner. Het gaat om een mannelijk stel; meneer (35) geeft aan dat zijn partner (31) hem aanviel toen hij vertelde te overwegen om de relatie te verbreken. Nu dreigt de situatie uit de hand te lopen en voelt meneer zich niet veilig. De politie komt ter plaatste en treft de partner in razernij aan. Partner duwt en slaat om zich heen en het lukt niet om hem tot kalmte te bedaren. De veroorzaker (verdachte) wordt aangehouden door de politie en gezien zijn gedrag geboeid overgebracht naar het politiebureau. Daar wordt de verdachte geleid voor de hulpofficier van justitie en voor nader onderzoek ingesloten.

Meneer doet aangifte van mishandeling en wil hulp. Als de politie de casus bij Veilig Thuis meldt, blijkt de situatie al lange tijd bekend bij Veilig Thuis (meerdere meldingen) maar houden betrokkene tot nu toe telkens de hulp af. In gesprek met Veilig Thuis vertelt meneer dat zijn partner hem al jarenlang psychisch en lichamelijk mishandelt en erg jaloers is; maar tegelijk is het ook een hele lieve en zorgzame man. Meneer is recent ziek geworden en de partner verzorgt hem; maar hij zou zich daar onvoldoende voor gewaardeerd voelen. De relatie verslechtert en meneer overweegt de relatie te verbreken. Toen z'n partner dat hoorde is hij, volgens meneer, geflipt: *“Hij ging met dingen smijten en betichte mij ervan hem te gebruiken: hij had alles voor mij over, maar ik niet voor hem. Altijd moest hij mij verzorgen en zat ik zielig te doen. Maar als hij dan aan het werk was, zou ik gewoon met andere mannen zitten te chatten. Toen hij me begon te duwen en slaan, ben ik naar boven gevluht en heb de politie gebeld.”*

Veilig Thuis wil meneer in de mannenopvang plaatsen, maar meneer wil dat niet. Veilig Thuis en de politie zien af van een huisverbod omdat meneer verzorging nodig heeft en bij zijn zus kan verblijven.

Op basis van de informatie van politie-reclassering en Veilig Thuis en bespreking binnen ZSM besluit de officier van justitie tot een voorwaardelijk sepot met bijzondere voorwaarden.

Er wordt relatietherapie gestart vanuit maatschappelijk werk. De relatie blijkt complex: meneer voelt een soort verplichting om bij zijn partner te blijven, omdat deze hem al een tijd lang verzorgt. Dit schuldgevoel wordt door de partner alleen maar versterkt. Na een aantal sessies stoppen de mannen met de therapie. Ze hebben het naar eigen zeggen niet meer nodig omdat het weer goed gaat.

DEEL 2

Na een jaar komt er opnieuw een melding binnen bij Veilig Thuis. Meneer heeft een aantal maanden geleden de relatie verbroken. Hij heeft een eigen woning en wordt sinds die tijd dagelijks gestalkt door zijn ex-partner: continue bellen, sms-en, bedreigen en lastig vallen, volgen etc. Meneer is nu echt bang dat zijn ex-partner hem iets aandoet. Er wordt een aanvraag gedaan voor een AWARE-systeem maar die wordt afgewezen. Vanuit de mannenopvang wordt intensieve begeleiding opgestart met als hoofddoel meneer weerbaarder te maken. Daarnaast wordt de directe omgeving van meneer ingezet om met de politie het dossier rondom stalking/belaging op te bouwen. Meneer gaat door met hulpverlening gericht op weerbaarheid. Daarnaast wordt hij ook doorverwezen naar de GGZ voor psychologische hulp.

Al snel volgt een nieuwe melding bij de politie. De ex-partner is de woning van meneer binnengedrongen en heeft hem geslagen en bedreigd. Ex-partner wordt opgepakt voor mishandeling.

De politie stelt een nader onderzoek in. De verdachte wordt door de hulpofficier van justitie in verzekering gesteld en aangemeld bij de reclassering. In overleg met en opdracht van de officier van justitie wordt hij na twee dagen voorgeleid.

De reclassering doet onderzoek (gebruikt daarbij de B-SAFER en neemt contact op met het slachtoffer) en concludeert: *“Betrokkene wordt verdacht van stalking, mishandeling en bedreiging van zijn ex-partner. Betrokkene zegt zelf het lastig te vinden zijn ex-partner los te laten en hij denkt dat een opnieuw opgelegd contactverbod hem zal helpen. Er is veel onduidelijk rondom betrokkene, zoals de redenen voor de stalking, zijn eventueel middelengebruik, mogelijkheden voor werk c.q. dagbesteding, zijn netwerk. Al met al vinden wij de situatie zorgelijk en schatten wij de kans op recidive in als hoog.”* Op basis daarvan adviseert de reclassering tijdens de voorgeleiding van verdachte aan de rechter-commissaris om een gedragsdeskundig onderzoek en rapportage door het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie & Psychologie aan te vragen en daarnaast een adviesrapport door de reclassering, zodat de reclassering ten tijde van de zitting een goed advies kan geven.

CASUS 4

Bij Veilig Thuis komt via een huisarts een melding binnen van een vermoeden van huiselijk geweld. Het gaat om een Ghanese vrouw die bij haar huisarts kwam met blauwe plekken en een gekneusde pols. Na wat aandringen vertelde ze dat haar Nederlandse man haar had geslagen en hardhandig tegen een muur geduwd, en dat hij de laatste tijd wel vaker gewelddadig is.

Veilig Thuis triageert de melding en informeert bij de politie of betrokkenen bekend zijn bij de politie vanwege eerder (huiselijke) geweld- zeden of aanwezigheid/gebruik van (vuur)wapens. Dat is niet het geval.

In het casuïstiekoverleg wordt afgesproken dat Veilig Thuis contact probeert te zoeken met de vrouw. Bij het overleg is onder andere het maatschappelijk werk aanwezig. De maatschappelijk werker raadt aan om behalve naar het geweld, ook te vragen naar de financiële en werksituatie van beide partners.

Veilig Thuis krijgt contact met mevrouw. Het blijkt dat zij drie jaar geleden naar Nederland is gekomen om met deze man te trouwen. Ze is hoogopgeleid, maar heeft nog geen werk kunnen vinden, omdat haar Nederlands nog niet echt goed is. Zij en haar man praten samen Engels, maar hij spreekt juist minder goed Engels. Daardoor hebben ze ook regelmatig communicatieproblemen, zodat discussies soms ontaarden in conflicten. Haar man is de laatste tijd meer gaan drinken en ook fysiek agressief geworden. Hij vindt dat zij te veel geld uitgeeft, en wordt kwaad als ze grote uitgaven heeft gedaan.

De vrouw doet aangifte ter zake mishandeling en bedreiging. Hoewel het opleggen van een huisverbod tot de mogelijkheden behoort durft de vrouw niet terug naar huis. De procedure voor het huisverbod blijft daarom achterwege. Mevrouw krijgt vervolgens een plek in de crisisopvang, want ze heeft geen familie of vrienden waar ze terecht kan.

Veilig Thuis, politie en OM stemmen met elkaar af over de verdere aanpak van de zaak. Er wordt zowel ingezet op een strafrechtelijk onderzoek als op een traject voor verdere hulpverlening.

Na drie dagen gaat de vrouw terug naar haar man. Ze ziet geen kans om werk te vinden, en is bang dat ze geen uitkering krijgt, omdat ze geen zelfstandige verblijfsvergunning heeft.

Maatschappelijk werk wordt ingeschakeld om het stel te helpen bij hun financiële problemen. De man blijkt verschillende leningen te hebben afgesloten, omdat hij niet genoeg verdient om zijn vrouw te onderhouden op het niveau dat ze verwacht. Hij heeft een tijdlang geprobeerd om dit verborgen te houden voor zijn vrouw, want bij hun kennismaking heeft hij zijn inkomen een stuk gunstiger voorgespiegeld dan het werkelijk is. En hij was bang dat ze bij hem weg zou gaan als ze hier achter zou komen.

In overleg en na toestemming van de officier van justitie wordt de man aangehouden en bij de hulpofficier van justitie voorgeleid. In verband met het verdere onderzoek wordt de verdachte in verzekering gesteld en meldt de politie de verdachte aan bij de reclassering.

De reclassering adviseert het OM een gedragsaanwijzing op te leggen, waardoor begeleiding van de pleger middels een toezicht mogelijk is. De reclassering zet tijdens de het toezicht in op het bespreekbaar maken van de wederzijdse verwachtingen van de partners van elkaar en hun relatie om uiteindelijk te komen tot het stoppen van het geweld. De begeleiding van de pleger wordt afgestemd met Veilig Thuis en de overige betrokken hulpverleners.

